

Bertolt Brecht

100

foto: Ruth Berlau

Bertolt Brecht la masa de lucru

Ziarele și revistele din peste 150 de orașe germane vorbeau în ziua de 10 februarie, când s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui Bertolt Brecht, despre un așa-numit "maraton Brecht". Această aniversare a însemnat, de fapt, publicarea pe câteva mii de pagini – numai la Editura Suhrkamp din Frankfurt am Main – a unei ediții complete și comentate, în 30 de volume, sub îngrijirea brechtologilor Werner Hecht, Jan Knopf, Werner Mittenzwei și Klaus-Detlef Müller (la un preț de peste 2 700 DM). În plus, s-au mai tipărit o ediție în 20 de volume și una jubiliară, în 6 volume. Încă 70 de titluri, cuprinzând piese de teatru, versuri, scrieri despre teatru, scrisori ș.a., apar într-o colecție specială. Și peste 30 de lucrări despre opera lui Brecht, semnate de critici, esești, scriitori, susțin acest maraton. Werner Hecht, cu "Brecht-Chronik" (1200 de pagi-

ni) vine, în plus, cu o replică savantă și perfect documentată la scandaloasa "Brecht și Co". (1097 de pagini) de John Fuegi. Și chiar dacă presa este asaltată de multe show-uri-kitsch despre un pretins scandalos fenomen Brecht, organizatorii din întreaga Germanie și-au privit cu multă seriozitate munca de pregătire a aniversării. Zeci de expoziții, de la Rin până la Oder, simpozioane, seri de lectură, emisiuni radio și TV (peste 30 numai în februarie).

Noaptea poetului, 9 spre 10 februarie, adună sute de fani Brecht în fața Casei Memoriale de pe Chausseestrasse din Berlin. Întâlnirea de a doua zi, la Cimitirul Dorothee de lângă casa lui, strânge autorități de seamă ale orașului și ale guvernului, care îi depun flori la mormânt și îi ascultă, în lectura actorilor de la Berliner Ensemble, versurile. Aniversarea culminează, în seara zilei de 10 februarie, cu Adunarea solemnă festivă a Academiei, la

care vorbesc György Konrad, președintele Academiei de Artă, Roman Herzog, președintele Germaniei, iar Erwin Gescho-neck, Angelika Hurwicz, Regine Lutz, Hartmut Reck și Kathe Reichel, colaboratori apropiați ai lui Brecht, interpretează savant, cu bună școală, fragmente dramatice și muzicale.

10 februarie a însemnat, în același timp, la Berliner Ensemble, casă deschisă. Actori și oaspeți ai teatrului au citit și cântat, au jucat, au dansat după texte brechtienne în fața unei mulțimi impresionante. S-au întâlnit aici actorii de la BE cu studenții claselor de actorie, cu tineri regizori și muzicieni. Brecht este un fenomen al artiștilor tineri, iar **Un plop stă pe strada Karl**, pe muzică de Eisler și Brecht, **Piesa didactică de înțelegere de la Baden-Baden**, **Capete rotunde și capete tuguiate**, **Măsura** au devenit spectacolele cele mai gustate de berlinezi. Și sunt numai câteva din cele 70 jucate

scenă din spectacolul brechtian *Un om = un om la Düsseldorf*

în această lună în peste 60 de orașe din Germania. Ponderea o au piesele didactice scrise de Brecht între 1928 și 1930, multe dintre ele prezentate de autor, pe atunci, la Baden-Baden sau Berlin, unde au devenit obiectul unor indignate cronici ale criticilor șocați de stilul incomod al artei brechtienne. Dar piesele se deschid astăzi lumii noastre spre dezbaterea din perspective noi a unor teme fundamentale, pe care ele le oferă cu prisosință: deumanizarea, morala pierdută, alienarea, răceala din relațiile interumane. Scenă și public, text și spectacol, regizor și actor, text și realitate, cuvânt și realitate – aceste binoame capătă dimensiuni noi, alte relații funcționale. Scena nu mai este lumea, teatrul devine doar un joc.

Regizorul Joachim Staritz, în **Piesa didactică de înțelegere de la Baden-Baden**, se folosește de varianta lui Brecht din 1949, care comenta situația politică din Germania de Vest. Cele două personaje, Einser și Zweier, întruchipări ale lui Konrad Adenauer și George Marshall, și Herr Schnitt, simbolul naivului păcălit economic

și politic, devin parabole ale prăbușirii unei jumătăți din Germania, cea de Est, care avea pretenția să schimbe fața lumii. Însoțit de o muzică bună, compusă de B. Rinnert, textul se prezintă, în fața celor care au trăit acest uriaș eșec, ca o clipă de meditație.

Măsura (1930) se joacă, de asemenea, cu sala arhiplină. Un tânăr chinez își acceptă condamnarea la moarte pentru trădarea cauzei revoluționare. Regizorul Klaus Emmerich folosește pentru prima oară partitura muzicală completă a lui Hans Eisler și face vizibile rădăcinile marxiste ale pieselor brechtienne.

Zborul peste ocean (1927), un *remember* pentru Charles Lindbergh, este completată de regizorul Robert Wilson cu două texte frapante de Heiner Müller și Dostoievski ("Amintiri din casa morților"). Apocalipsa viitorului, neîncrederea în progresul tradiției occidentale și în intențiile umaniste ale raționalismului științific, evidențiate de jocul magistral al actorilor, amintesc de frământările tinerilor expresioniști de la început de veac. Căci Brecht este revendicat de expresionism, futurism, suprealism, postmodernism. Textul

lui dramatic are o plajă largă de conotații suprafuncționale.

Capul de afiș rămâne **Arturo Ui**, în regia regretatului Heiner Müller. Nu mai este vorba despre un gangster care cucerește oraș după oraș, ci despre o istorie a Germaniei într-un context general, tipul fundamental și omniprezent de dictator ridicându-se, înspăimântător, la puterea artistică a infinitului. Goethe, Heine, Hölderlin, Wagner, Beethoven se întâlnesc în acest **Arturo Ui** și comentează, prin propria lor producție artistică, sensul fundamental al dictaturii. Martin Wuttke joacă în afară de timp, folosind un limbaj universal de comunicare. Și, nici o clipă, nimic nu este fără trimitere la viitor. Aceasta este moștenirea Brecht: viitorul. Pe bună dreptate amintea Roman Herzog, în seara aniversării: "De ce trebuie să renunțe artele la pretenția de a se amesteca în judecățile sociale? Nu este oare resemnare, dacă nu se vrea decât distracție? Altfel spus: a devenit societatea noastră atât de morală încât ar putea renunța la exigențele morale?".

Al. Ronai